

se je v sredi XIX. stoletja začelo slikarstvo od klasicizma nagibati polagoma romantiki. Todorovič je ostal zvest svoji mladosti in vse poznejše umetniške razvojne faze — koloristična in impresionistična — niso nanj nič vplivale. Najbolj ljubi romantiko — kot v mladih dneh — in ravno zdaj izdeluje veliko zgodovinsko sliko.

○●○●○

Prva bolgarska opera. Bolgari do sedaj niso imeli domače opere. Šele pred kratkim je mladi bolgarski skladatelj St. Stefanov komponiral prvo opero, toda na — nemški libretto, ki mu ga je zložil Ferd. Hellmutz pod naslovom „Der Zinnhusar“. Bolgari z veseljem pozdravljajo začetek svoje operne glasbe, a slišali opere še niso, ker se je prvič pela na nemškem odru v Pragi, kjer biva tudi skladatelj.

Oskar Iskender. V sofijski aleksandrovski bolnišnici je umrl 13. januarja O. Iskender; umrl je v največji revščini in kakor je omenil bolgarski „Den“, vsled stradanja, ker celo svoje življenje se je boril z lakoto. Oskar Iskender je bil doktor filozofije, publicist in urednik francoskih listov „La Bulgarie“ in „Le Messenger des Balcans“, ki jih je umrl izdajal v Sofiji. Iskender je bil rodom Armenec in se je odlikoval po svoji visoki izobrazbi. V svojih listih je zagovarjal korist Bolgarije s finim taktom in je veliko koristil bolgarski domovini.

„Bolgarskoto književno društvo“ v Sofiji se bode prihodnje leto ob priliki svoje štiridesetletnice proglasilo za bolgarsko akademijo. Društvo je bilo najprej ustanovljeno v Brajli l. 1869. Njegova prva naloga je bila širiti prosveto med bolgarskim narodom. Že pri ustanovitvi društva se je v ta namen nabralo 200.000 levov prispevkov. Od l. 1870. do 1876. je društvo izdajalo „Periodičesko Spisanie“. Predsednik društva je bil Marin Stefanovič Drinov. L. 1876. je društvo nehalo delovati, ali v l. 1878. je po prizadevanju naučnega ministrstva zopet začelo delovati in tri leta pozneje je preneslo svoj sedež iz Brajle v Sofijo, stolno mesto svobodne Bolgarije. L. 1899. je društvo spremenilo svoja pravila, in od tega časa ga je že tujina smatrala za akademični zavod bolgarski. Društvo izdaja vsak drugi mesec obširno knjigo „Periodičesko Spisanie“ in razen tega „Sbornik za narodni umstvenija, nauka i knjižnina“, dalje „Biblioteko“ in „Letopis“.

Fr. Št.

○●○●○

Zgodovino češkega slovstva za Nemce sta priredila J. Jakubec in A. Novák. Delo je izšlo v Lipskem v zbirki slik iz vzhodno-evropskih slovstev. Češka kritika je z delom zelo nezadovoljna ter poudarja, da bi morali Čehi vsaj v delih, ki so namenjena tujcem, skrbeti z vestno in nepristransko kritiko za ugled češkega slovstva, če že doma, med seboj večkrat pozabljajo na kritično objektivnost.

○●○●○

Stanislaw Wyspiański. Pred nedavnim je v Krakovu umrl poljski umetnik in pesnik St. Wyspiański. Umrl je bil umetniška individualiteta, da ga ni mogoče primeriti k nobenemu pesniku ali umetniku. Wyspiański, ki se je porodil l. 1869., je bil pravo dete Krakova. Po telesnem očetu, ki je bil kipar, je mladi Stanislaw podedoval fin čut za lepoto in od svojega duhovnega očeta Matejka, slavnega poljskega umetnika, je spojil ljubezen do umetnosti. Ko je Wyspiański dovršil gimnazijo, se je dal vpisati na filozofični oddelek krakovske univerze in obenem na akademijo umetnosti: Na univerzi ga je najbolj zanimala poljska književnost in zgodovina umetnosti. V akademiji je bil najboljši učenec Matejkov.

Ko je dovršil študije v Krakovu, je odšel v Pariz, kjer je v štirih letih proučil vse slikarje in kiparje od japonskih adeptov do angleških preraphaelitov. Potem se je vrnil v domovino in je ostal za vselej v Krakovu. Od kiparstva je prešel k slikarstvu in od slikarstva k dramatičnemu pesništvu. Kot slikar portretov in slik iz sveta pariškega proletarijata in polihromije v frančiškanski cerkvi krakovski je Wyspiański povzročil pravi prevrat v slikarski umetnosti. V pesništvu predstavlja Wyspiański dve glavni smeri. Na eni strani se je vglobil v svet grških tragikov, ki ga je pretvoril z očmi modernistične duše, na drugi strani se kaže filozofija zgodovine poljskega naroda. Izmed dram Wyspiaškega imenujemo: „Lelewela“, „Warszawianka“, „Wyzwolenie“, „Boleslaw Smialy“, „Kazimierz Wielki“, „Legion“. Najbolj popularen je Wyspiański postal vsled svoje drame „Wesele“. Od dobe Sienkiewiczzeve „Trilogije“ ni nobena drama tako pretresla poljskega občinstva kakor „Wesele“. V zadnjih letih je bil Wyspiański najbolj popularna oseba v Krakovu. Ni bilo nobenega umetniškega podjetja niti duševnega dela, pri katerem ne bi bil umrl naprošen za sodruidnika.

○●○●○

Usoda litevskega pesnika. V Zakopanem je umrl nadarjeni 28 letni litevski pesnik in novelist Jan Bielinnas. V svojem življenju je trpel revščino, celo lakoto, dobil je sušico in zgodaj umrl, kakor že več litevskih pisateljev in umetnikov. J. Bielinnas se je porodil iz precej premožnih staršev, a ker ni po volji svojih staršev vstopil v duhovno semenišče, so mu odtegnili starši vso podporo. Študiral je na dorpatskem vseučilišču, odkoder je bil izgnan radi „neblagonadložnosti“ v času dijaških nemirov. Nekaj časa je bival na Litvi in potem je šel studirat filozofijo v Curih. Slabe gmotne razmere in vlažno podnebje curiško je pospešilo njegovo bolezen (sušico), ki jo je dobil v času gimnazijskega stradanja. Zdravil se je na Krimu in v Zakopanem. Ali bilo je že prepozno. Svoje prve literarne proizvode je pisal z agitacijskim namenom. Pozneje je opazoval sebe in svoje bližnje in iz svoje nesreče in nesreče svojih bližnjih je črpal gradivo za svoje povesti. „O chleb“ je napisal pod vplivom večkratnega stradanja. Povest „Bez pracy“, „Ubogi“, „Bolestna opowieść“ i. dr. so nastale iz solz in bridkosti, ki jih je Bielinnas videl kroginkrog. V zadnjih mesecih svojega življenja je nabiral gradivo za večjo povest „Przed świtem“.

○●○●○

Položaj ogrskih Rusinov. Slovanski listi redkokdaj poročajo o ogrskih Rusinih, bržkone zato, ker mislijo, da so ogrski Rusini, katerih se šteje blizu en milijon, že za Slovanstvo izgubljeni. Moloh mažarizacije je že zares pogoltnil velik del tega naroda in mažarizacija napreduje čimdalje bolj. Vzrok temu je, da se v zadnjih desetletjih ničesar ni storilo, da bi se zdobil mažarski jarem in da bi ljudstvo sprejelo izobrazbo drugih svojih bratov v Galiciji in Bukovini. Ob času absolutizma, ko je bil med ogrskimi Rusini gubernator ruski rodoljub Dobrjanski, skrbelo se je za tlačeno rusinsko ljudstvo in zdelo se je, da so se dosegli nekateri uspehi. Ali s padcem absolutizma so propadli ti uspehi. Edino ognjišče rusinske kulture na Ogrskem, gimnazija v Užhorodu, se je izdala državi. Šole v rusinskih krajih na Ogrskem so bile namreč do zadnjega časa verske in so jih vzdržavale občine; njih učni jezik je bil rusinski. Sedaj je vlada šole izpremenila v državne in učni jezik je seveda mažarski. Učni jezik v duhovnem semenišču je tudi mažarski, rusinskih učiteljskih ni, in zato vlada pošilja samo

mažarske učitelje v rusinske kraje. — Važen činitelj pri izumiranju ogrskih Rusinov je tudi njihova revščina. Tisto, kar se rusinsko ljudstvo ima, jemljejo mu židovski izseljenci iz Galicije po brezvestni lihvi, tako da je bila celo država prisiljena pečati se z gmotnimi razmerami Rusinov (Ruthenenaction), da paralizira grozni vpliv teh židovskih pijavic. Velika revščina in nevednost sta vzrok, da rusinsko ljudstvo v celih trumah zapušča Ogrsko ter se izseljuje v Ameriko. Ali v zadnjih letih se začena obratovati na boljše. Nekaterim mladim rodoljubom se je smililo ubogo ljudstvo in so začeli neumorno delovati v vsakem pogledu za blagor ljudstva. Bodočnost in čast ogrskih Rusinov leži sedaj v rokah teh mladih rodoljubov. Uspehi njihovega delovanja so dozdaj se neznatni, ker jim delajo mažarski uradi velike zapreke. O njihovem delovanju se še veliko ne sme govoriti in pisati, sicer bi jih mažarska vlada preganjala kakor je preganjala ob svojem času profesorja bogoslovja Geberja, odličnega rusinskega publicista, svečenika in urednika lista „Listok“, Fencika in pa Žatkoviča. Zadnji je moral bežati iz Ogrske ter je sedaj urednik velikega rusinskega lista v Ameriki „Amerikanskij List“. To novo narodno gibanje podpirajo Rusini v Galiciji in Bukovini in vrnivši se iz Amerike izseljenci.

Fr. Št.

Znamenita dvestoletnica. Začetkom letošnjega novega leta so Rusi obhajali znamenito dvestoletnico. Letos je namreč minilo dvesto let, kar so se ruske knjige začele tiskati s sedanjim takozvanim „graždanskim šriftom“. Moskovska tiskarna, ustanovljena še za Ivana Groznega, je tiskala skoraj poldrugo stoletje (1564—1707) publikacije duhovne in posvetne vsebine s cerkveno-slovanskimi črkami. L. 1707. je car Peter I. poklical v Moskvo holandske strokovnjake (črkostavca Henrika Silbaha, črkolivca Antona Demeja in dr.), ki so po carjevem ukazu na začetku l. 1708. natisnili z amsterdamskimi črkami dve ruski knjigi „Geometrijo“ in „Azbuko“. Prva knjiga se je tiskala blizu dva meseca.

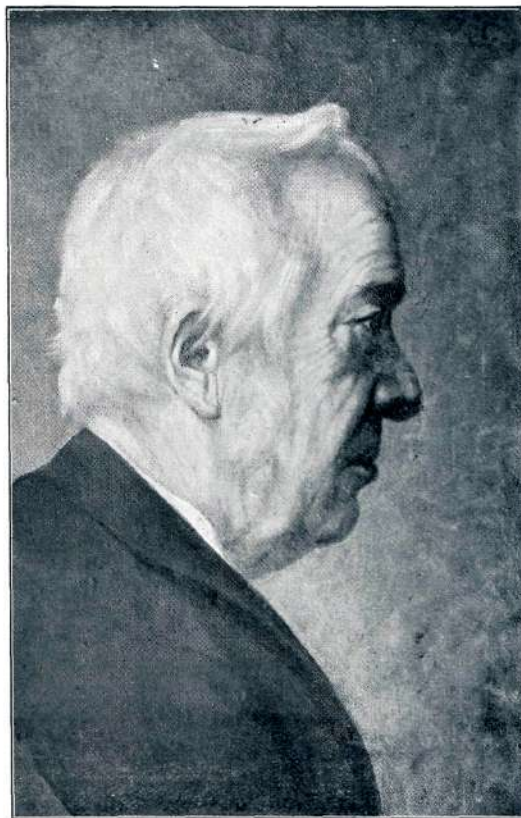
Fr. Št.

Peterburška akademija znanosti je pozvala dunajskega slavista Vatroslava Jagića, da uredi slovansko enciklopedijo, katero namerja akademija izdati v svoji založbi.

Prof. N. I. Daškovič. 2. februarja je v Kijevu umrl ruski profesor Nikolaj Ivanovič Daškovič, ki je polnih 30 let predaval na kijevskem vseučilišču književno zgodovino. Umrli je bil neumorno delaven mož. Spisal je več nego 60 učenih spisov in je zapustil v rokopisu nekoliko sto monografij, razprav in člankov. Znanstveno književno delovanje Daškovičeva se more razdeliti na dva dela. V prvi del svojega delovanja je pisal spise, spadajoče v zgodovinsko stroko, s poznejšimi spisi je obogatil književno zgodovino. Najbolj znani spisi Daškoviča so: „Knjaženie Danila Galickago“, „Volhovskaja zemlja s jega značenje v russkój istorii“, „Skazanie o sv. Gralč“, „Listovsko“, „Russkoe gosudarstvo, uslovija jega vozniknovenija a pričiny upadka“, „Byliny ob Alešč Popoviče“, „O tom, kak ne ostalos na Rusi bogatyrej“ in dr. Daškovičeva dela so zelo dobro znana v učenih krogih tudi v tujini. — Daškovič se je porodil l. 1842. iz maloruske družine v selu Bežovu na Volinji, kjer je bil njegov oče svečenik. Kot profesor je vzgojil mnogo učenjakov, ki so mu ob priliki tridesetletnice njegove učiteljske službe posvetili zbornik razprav pod naslovom „Evanos“.

Anatolj Vahnjanin. V Lvovu je umrl šolski svetovalec, profesor akademične gimnazije, ravnatelj višjega glasbenega zavoda, bivši deželni in državni poslanec, maloruski pisatelj Anatolj Vahnjanin. Umrli je po kratki, a težki bolezni. A. Vahnjanin se je porodil 7. septembra l. 1841. v Sinjavi (okraj jaroslavski), kjer je bil njegov oče svečenik. Do-

vršivši gimnazijo v Premišlu je (1889) vstopil v duhovno semenišče ter je poslušal bogoslovje v Lvovu. Ševčenkove ideje l. 1861. so tako vplivale na takratno rusinsko mladino, da se je začela z navdušenjem učiti materinskega jezika. Tudi mladi Anatolj se je marljivo učil in l. 1862. je že dopisoval v „Večernice“ pod psevdonimom „N. z nad Sjanu“ in sodeloval pri sestavljanju nemško-rusinskega slovarja, ki ga je pozneje izdal Om. Partickij. Od l. 1863.—1865. je bil Vahnjanin učitelj rusinskega jezika v gimnaziji v Premišlu in potem je odsel na Dunaj, da studira zemljepis in zgodovino. Na Dunaju je Vahnjanin ustanovil rusinsko društvo „Sič“, katerega je bil prvi predsednik. Ko je dovršil študije, je postal v Lvovu gimnazijski učitelj in je tudi tu zopet narodno deloval; urejeval je „Pravdo“, ustanovil „Prosvito“

FR. HROVAT

PORTRETNA STUDIJA

ter je bil sodruknik mnogih rusinskih listov. Potoval je po rusinskih krajih, ustanavljal čitalnice in prirejal veselice za prsto ljudstvo. Ko se je odpovedal javnemu političnemu življenju, je posvetil svoje moči glasbi. Ustanovil je pevsko društvo „Bojan“ in „Višji glasbeni zavod“, katerega je bil ravnatelj do svoje smrti. Rusinski narod je z umrlim izgubil svojega buditelja in najbolj marljivega delavca.

Vissarion Vissarionovič Komarov. Začetkom januarja je umrl v 69. letu svoje starosti po dolgi mučni bolezni V. V. Komarov, eden izmed najbolj navdušenih in odločnih zastopnikov čisto-ruskih načel in najbolj nadarjenih Rusov. Umrli je zbolel že leto poprej tako, da je bil prisiljen odpovedati se javnemu in literarnemu delovanju, ali do zadnjega trenutka se je zanimal za politično in literarno življenje na Ruskem. Komarov je deloval na književnem